

ASSAIG PER A UN MISSATGE DE FE A L'HOME MODERN Sol·licitat pel Sant Pare Pau VI a Thomas Merton

Abadia de Getsemaní, 21 agost 1967

Benvolgut germà:

Primerament, m'excuso per dirigir-me a tu sense que m'ho hagi demanat. Et demano perdó per trobar-me darrere d'un mur, incompreensible per a tu. Si aquest mur és un problema per a tu també ho és per a mi. Et preguntars, potser, perquè romanc, per obediència, darrere d'aquest mur.

Et deixarà satisfet, encara que ho dubto, si et dic que darrere d'aquests murs trobo la pau, el recolliment i la tranquil·litat del cor?

Podries dir-me amb quin dret tinc jo aquesta pau i aquesta tranquil·litat, mentre els sociòlegs anuncien que en l'espai d'una generació, una habitació privada serà un luxe inaudit. I no tinc una resposta adequada. Certament, com diu un proverbi islàmic: «la gallina no pon ous en el mercat».

Quan vaig arribar al monestir on visc actualment, estava amb una gran confusió, buit de sentit, una vida plena d'activitat, presses, converses inútils; tantes coses superficials i supèrflues m'aclaparaven que no acabava de tenir consciència de qui era jo. Però la meva fugida del món no és un retret per a tu, que romans en ell; jo no tinc el dret de rebutjar el món de manera negativa, ja que llavors aquesta fugida no m'hauria conduït ni a la veritat ni a Déu, sinó a una il·lusió, tan piadosa com es vulgui, però una il·lusió. Puc assegurar-te que jo tinc respostes per als interrogants que turmenten l'home d'avui? Jo no sé si ara les tinc, mentre que quan era un monjo jove sí que n'estava segur d'aquestes "respostes".

Però vaig envellint en la vida monàstica, i avançant en la solitud prenc consciència que no faig sinó començar a buscar els interrogants. Quins són aquests interrogants?:

L'home pot trobar un sentit a la seva existència?

Pot l'home acontentar-se amb trobar el sentit de la vida en les explicacions sobre l'origen i la fi del món, sobre la causa del mal, o sobre el deure moral?...

Germà, potser jo seré per a tu, en la meva solitud, com una mena d'explorador, un cercador que explora uns regnes que tu no vasitaràs mai si no és en companyia del psiquiatre.

No he estat cridat a explorar una regió deserta del cor de l'home, on les explicacions no basten, on s'aprèn aviat que el que compta de debò és l'experiència?

Una regió àrida, rocosa i ombrívola de l'ànima, il·luminada de vegades per focs estranys, on l'home té por, poblada d'espectres, que l'home evita amb molta cura, excepte en els seus somnis. I en aquesta regió he après que no es pot saber veritablement què és l'ESPERANÇA si no s'ha arribat a veure fins a quin punt s'assembla a la DESESPERANÇA.

Aquest és el llenguatge que el Cristianisme repeteix des de segles en termes menys abruptes. Però el llenguatge cristià ha estat emprat de tal manera, i tan malament, que de vegades hom ja no se'n fia: hom ja no sap si sota la paraula «CREU» hi ha l'experiència de la misericòrdia i de la salvació, o simplement l'amenaça del càstig. Si això et diu alguna cosa, deixa'm afirmar que, segons la meva experiència personal, la Creu significa misericòrdia i no crueltat, veritat i no mentida. Perquè la veritat i l'amor de Jesús que ens són anunciades, són la veritable bona nova, i en la nostra època aquesta bona nova es fa escoltar en paratges estranys. I potser ella parla més en tu que en mi, potser el Crist està més a prop teu que meu. Jo dic això sense la més petita vergonya, sense sentir-me culpable, ja que he après a alegrar-me del fet que Jesús sigui en el món i a casa de gent que no el coneixen, i que ara mateix obra en ells, fins i tot quan es creuen estar-ne ben lluny.

És el meu goig dir-te: tingues esperança, fins i tot si et sembla que ets el darrer dels homes a poder tenir-ne. Esperar, no perquè pensis que ets bo, sinó perquè Déu t'estima sense tenir en compte els teus mèrits, gratuïtament: tot allò que és bo en nosaltres ve del seu amor i no de nosaltres. Esperar perquè Jesús està amb aquells que són pobres, desheretats, i potser menyspreats, fins i tot per aquells que haurien d'obrar en nom de Déu. Ningú a la terra no té la més mínima raó per desesperar de Jesús, ja que Jesús estima l'home; l'estima en el seu pecat, i nosaltres també hauríem d'estimar l'home pecador.

DÉU NO ÉS UN PROBLEMA

Nosaltres, que vivim la vida contemplativa, hem après per experiència que no s'arriba a conèixer Déu tan profundament com per arribar a intentar resoldre el "problema de Déu". Intentar resoldre el problema de Déu és com voler veure, un mateix, els seus propis ulls. Ningú no els pot veure els seus propis ulls, ja que és a través d'ells que hi veu. Déu és la llum per la qual nosaltres veiem, i gràcies a la qual veiem, no un "objecte" ben definit, anomenat Déu, sinó que ho veiem tot en Ell, l'Invisible. Déu és, per això, el Qui mira i la Mirada, però no se'l veu sobre la terra. Al cel Ell és el Qui mira, la Mirada i el Qui es veu. Déu es busca en nosaltres, i l'aridesa i la tristesa del nostre cor és la tristesa de Déu que roman desconegut i no es troba encara en nosaltres, perquè nosaltres no ens atrevim a creure i a fiar-nos de la increïble veritat: la seva vida en nosaltres.

De fet nosaltres no existim més que per a això: ser el lloc de la seva presència, de la seva manifestació en el món, de la seva epifania. Però nosaltres, tot això, i la seva glòria, ho tornem ombrívol, perquè no creiem, perquè refusem de creure. No és que odiem Déu; més aviat ens odiem a nosaltres mateixos i per això ens desesperem. Si un dia comencem a reconèixer, humilment però de debò, el nostre valor real, serem conscients que aquest valor és el signe de Déu marcat en nosaltres, la signatura de Déu en nosaltres.

Sortosament l'amor als nostres semblants se'ns dona com un mitjà per a adonar-nos d'aquest valor nostre; ja que l'amor al nostre germà o germana o amic o dona, o fill...ens fa adonar amb la claredat de Déu que som bons. És l'amor al meu amic, o amiga, o germà, o fill... allò que Déu veu en mi, i em fa creure en aquest Déu que és en mi. I és el meu amor pel meu amic, o amiga, o fill, o dona... el qui em fa capaç de mostrar Déu en ell mateix o en ella mateixa. L'amor és l'epifania de Déu en la nostra pobresa.

La vida contemplativa és, llavors, la recerca de la pau, no en l'exclusió abstracta de tota realitat exterior, ni en la negació del món estèril o tancat sobre si mateix, sinó en l'obertura de l'amor. Això comença per l'acceptació d'un mateix, pobre i proper de la desesperança, per tal d'aprendre que allà on hi ha Déu no hi pot haver desesperança; i Déu hi és, encara que jo desesperi. Res no pot canviar l'amor de Déu per mi, ja que la meua existència és el signe que Déu m'estima, que el seu amor em crea i em manté en l'existència. No cal comprendre com succeeix això, com és possible, ni tampoc explicar-ho, ni resoldre els problemes que tot plegat sembla suscitar. Perquè hi ha en el nostre cor i en el més profund del nostre ésser una certesa natural en una unitat que s'identifica amb la nostra existència, una certesa que ens diu que, pel simple fet d'existir, estem penetrats totalment pel sentit i la realitat de Déu, fins i tot si ens sentim del tot incapaços de creure'l o de concebre'l en termes filosòfics o religiosos.

Germà meu: el contemplatiu no és un home que té visions apassionades de querubins transportant Déu sobre un tron imaginari; és simplement aquell que s'arrisca per un desert de l'esperit, més enllà del llenguatge, més enllà de les idees, en aquell lloc on Déu es troba en la simplicitat de la confiança pura, és a dir, en l'oblit de la nostra pròpia imperfecció i de la nostra misèria, per no tenir l'esperit com unit i aferrat a un mateix, com si el simple pensar ens fes existir.

A partir d'aquí, el missatge del contemplatiu no serà convidar-te a buscar el nostre camí en la jungla del llenguatge i dels problemes que avui envolten Déu. Ho compreguis o no, Déu t'estima. Ell és present en tu. Ell viu en tu. Ell roman en tu, et crida, et salva i t'ofereix un enteniment i una llum que no s'assembla a res del que hagués pogut trobar en els llibres, o escoltat en els sermons.

El contemplatiu no té res a dir-te, a no ser per afirmar-te que si tu t'atreveixes a penetrar en el teu propi silenci, i si t'atreveixes a avançar sense temor en la solitud del teu propi cor, i si corres el risc de compartir aquesta solitud amb l'altre, amb el germà que resta tot sol, i que busca Déu en la teva vida, aleshores arribaràs fins a la llum i a aquesta capacitat de comprendre més enllà de les paraules i de les explicacions això que està massa a prop, tant com que no té explicació.

Massa a prop, ja que és la unió íntima en el més profund del teu cor, de l'Esperit de Déu i del centre més secret del teu ésser, de manera que tu i Ell no feu, en plena veritat, sinó un sol esperit. Jo us estimo en el Crist.

Aquestes són les idees que et transcriu apressadament. Altres podran dir més coses que jo, i, per descomptat, millors. Et desitja tota mena de bé en el Crist Jesús.

Thomas Merton